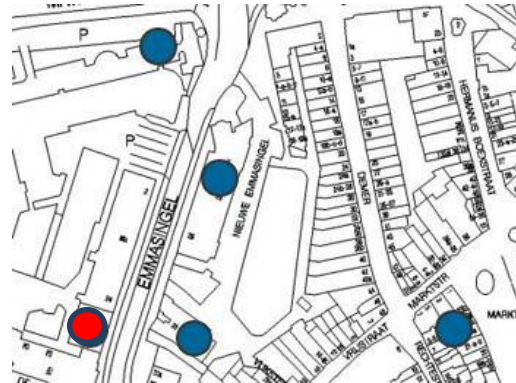

Clausplein 2-10

(Foto: Maarten van Loosbroek)

Korte omschrijving

DE WITTE DAME is gebouwd in functionalistische stijl als uitbreiding van het fabriekscomplex van de NV Philips. Het is eenzelfde skeletbouw van gewapend beton als de eerste Philips hoogbouw op dit terrein uit 1908 die in 1988 gesloopt werd. De gevel is vergelijkbaar met die van de Lichttoren uit 1920, de hoeken met trappenhuisen en liftschachten hebben een eigen architectonische vormgeving. Een bijzonderheid is het trappenhuis aan de noordzijde met aparte trappen voor mannen en vrouwen, die volledig van elkaar gescheiden in dezelfde ruimte om elkaar heen draaien.

In 1995 heeft dit gebouw diverse wijzigingen ten behoeve van een herbestemming ondergaan. De naam dateert ook uit deze periode, aanvankelijk was het gebouw grijs.

Datum van aanwijzing: 27-8-2001

Datum van registratie: *24-06-2002

Rijksmonument nummer: 518718

Redengevende omschrijving

Inleiding

In 1891 startten F. Philips en zijn zoon G. Philips met de fabricage van kooldraadgloeilampen in een voormalig textielfabriekje aan de Emmasingel in Eindhoven. Het hier beschreven complex Emmasingel is ontstaan in opdracht van Philips, als gevolg van de enorme groei die het bedrijf aan het begin van de twintigste eeuw doormaakte. De meeste gebouwen van het fabriekscomplex zijn gelegen op een rechthoekig terrein in het centrum van Eindhoven. Aan de noordzijde wordt dit terrein begrensd door de Mathildelaan (die parallel aan de spoorlijn loopt), in het westen door de Vonderweg, in het zuiden door de Willemstraat en in het oosten door de Emmasingel. Een aantal kantoorpanden aan de Willemstraat zijn direct toegankelijk, voor het overige deel is het terrein niet openbaar. Aan de overzijde van de Emmasingel bevinden zich nog enkele objecten die tot het complex gerekend kunnen worden, hiertoe behoort ook het textielfabriekje waarin de eerste productie van Philips tot stand kwam. Deze panden zijn niet op een besloten terrein geplaatst maar vormen een onderdeel van de totale bebouwing van het centrum.

De vroegste nog bestaande bebouwing op het besloten terrein aan de Emmasingel stamt uit 1911, vanaf het begin van de twintigste eeuw zijn binnen dat gebied steeds gebouwen toegevoegd maar er zijn ook objecten gesloopt ten gunste van nieuwbouw. De bebouwing bestaat vooral uit industriegebouwen waarvan er een groot aantal door de architecten L. Scheffer en D. Roosenburg zijn ontworpen (later waren zij samen werkzaam in het architecten en ingenieursbureau TABROS en hebben in die samenstelling meerdere opdrachten van Philips uitgevoerd). Aan de buitenranden van

Rijksmonument

het gebied zoals aan de Willemstraat en Vonderweg zijn enkele kantoren geplaatst. Deze panden volgen het verloop van de straten, verder zijn de objecten ogenschijnlijk willekeurig geplaatst. De betonnen verdiepingsgebouwen aan de Emmasingel en op de hoek van de Emmasingel met de Mathildelaan zijn gezichtsbepalend voor het complex. Door hun schaal domineren zij in de verder kleinschalige stedelijke omgeving.

Het aantal te beschermen objecten binnen het boven omschreven gebied bedraagt vijf, ze liggen voornamelijk parallel aan de omsluitende straten en spoorlijn, aan de oostelijke en zuidelijke randen van het gebied.

Omschrijving

Het betreft een aantal fabrieksgebouwen, aan het eind van de jaren twintig van de twintigste eeuw in opdracht van Philips uitgevoerd. Deze fabrieksgebouwen kenmerken zich door een functionele vormgeving, uitgevoerd in beton.

De kantoorgebouwen, uit dezelfde periode als de fabrieksgebouwen, hebben een meer uiteenlopende verschijningsvorm.

Het betreft de gebouwen: ED/EC (de Lichttoren), De Witte Dame (vm. EE/EF/EG/EH), EHH (Willemstraat 20A), EM (Emmasingel 29) en EN (vm. textielabriekje, thans bedrijfsmuseum).

Waardering

Het complex van de Philipsgebouwen aan de Emmasingel is van algemeen belang.

Het geheel heeft cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de sociaaleconomische ontwikkeling van de nijverheid, in het bijzonder de stichting van de op nationaal niveau belangrijk zijnde Philipsfabrieken en als visualisatie van de typologische ontwikkeling van kleinschalige gebouwen tot grootschalige hoogbouw voor de industrie.

Het heeft innovatieve waarde vanwege de grootschalige en technisch uitgewerkte toepassing van gewapend betonconstructies.

Het is architectuurhistorisch van belang vanwege de uiterst sobere, maar indrukwekkende vormgeving van een deel der gebouwen en als voorbeeld van de toegepaste combinatie van bouwelementen; het is tevens van belang in het oeuvre van de architect Roosenburg.

Het geheel is tevens van belang vanwege de gaafheid van het ex- en interieur. Het is zeldzaam wegens opzet en constructie en als samenhangend industriële landschap langzamerhand zeldzaam.

Inleiding

Aaneenschakeling van drie **VERDIEPINGSGEBOUWEN**, gebouwd in respectievelijk 1927, 1928, 1929 en 1930 naar ontwerp van architect D. Roosenburg in een functionalistische stijl.

Het oudste pand, EE, ligt van de straat af evenwijdig aan de Emmasingel.

EF staat haaks op de Emmasingel, EF sluit met de korte kant aan op het uiteinden van de lange kant van EE.

Tegen de zijgevel van EG is het langgerekte pand EH geplaatst, evenwijdig aan de Emmasingel.

In de hoek tussen EE en EF is een gedeelte van het terrein onbebouwd zodat naar de buitenkant van het terrein (hoek Willemstraat/Emmasingel) een open plaats ontstaat.

Het geheel van haaks op elkaar geplaatste vleugels neemt een groot gedeelte van de straatwand aan de Emmasingel in beslag. Een ingrijpende verbouwing en herbesteding door de architect B. Dirrix is in 1998 gereed gekomen.

Omschrijving

De afzonderlijke vleugels zijn steeds zes bouwlagen hoog onder een plat dak met overstekende rand.

De hoeken van het geheel zijn hoger opgetrokken. De kopse gevel van gebouw EE heeft een bolle erker over de gehele hoogte van het pand, met een glazen opbouw die boven de dakrand uitsteekt.

Het pand is uitgevoerd in beton, over de gehele gevel zijn bekistingssporen zichtbaar. Het pand heeft grote ramen, voorzien van thans vernieuwde metalen kozijnen met een horizontale roedenverdeling.

De oorspronkelijke indeling is geheel gewijzigd, de dubbele trappen voor de scheiding van mannelijk en vrouwelijk personeel zijn gehandhaafd evenals de zware betonconstructie met door vier kolommen

Rijksmonument

en zware balken geschraagde vloervlakken. In een gedeelte van vijf vakken aan de Emmasingel is deze constructie vervangen door een nieuwe inbouw.

Waardering

Het gebouw 'de Witte Dame', deel uitmakend van de Philipsgebouwen aan de Emmasingel is van algemeen belang. Het gebouw heeft cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de sociaal economische ontwikkeling van de nijverheid, in het bijzonder de stichting van de op nationaal niveau van belang zijnde Philipsfabrieken en als visualisatie van de typologische ontwikkeling van de grootschalige hoogbouw voor de industrie. Het heeft innovatieve waarde vanwege de grootschalige en technisch uitgewerkte toepassing van gewapend betonconstructies. Het is architectuurhistorisch van belang vanwege de uiterst sobere, maar indrukwekkende vormgeving van een deel der gebouwen en als voorbeeld van de toegepaste combinatie van bouwelementen; het is van belang in het oeuvre van de architect Roosenburg. Het heeft ensemblewaarden als onderdeel van een groter geheel en staat bekend als waarmerk van de 'lichtstad' Eindhoven. Het is tevens van belang vanwege de gaafheid van de opzet welke nog steeds herkenbaar is. Het is zeldzaam wegens opzet en constructie.